

RAAP-NOTITIE 5414

Plangebied De Kroon 22a te Wijk en Aalburg

Gemeente Aalburg

Archeologisch vooronderzoek: bureauonderzoek
en verkennend booronderzoek

Archeologisch Adviesbureau

6500 voor Chr.

3750 voor Chr.

2200 voor Chr.

700 voor Chr.

150 na Chr.

320 na Chr.

250 na Chr.

1650 na Chr.

Colofon

Opdrachtgever: dhr. H. Skledar

Titel: Plangebied De Kroon 22a te Wijk en Aalburg, gemeente Aalburg; archeologisch vooronderzoek: bureauonderzoek en verkennend booronderzoek

Status: eindversie

Datum: 10 februari 2016

Auteurs: *drs. E. Goossens & drs. R. Roggen*

Projectcode: AALKR

Bestandsnaam: NO5414_AALKR.docx

projectleider: drs. E. Goossens

projectmedewerker: drs. R. Roggen

ARCHIS-vondstmeldingsnummer: 3980440100

ARCHIS-waarnemingsnummer: nog niet toegekend

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer: 3979307100

Bewaarplaats documentatie: RAAP regio-Oost

Autorisatie: ir. R. Ellenkamp

Bevoegd gezag: gemeente Aalburg

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

Leeuwenveldseweg 5b

telefoon: 0294-491 500

1382 LV Weesp

telefax: 0294-491 519

Postbus 5069

E-mail: raap@raap.nl

1380 GB Weesp

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2016

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van dhr. H. Skledar heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. een bureauonderzoek en verkennend booronderzoek uitgevoerd in plangebied De Kroon 22a te Wijk en Aalburg, gemeente Aalburg. Het doel van dit onderzoek was het verkrijgen van inzicht in de archeologische resten die in het plangebied verwacht worden en de (te verwachten) fysieke kwaliteit daarvan. Middels het bureauonderzoek zijn gegevens verzameld over de landschappelijke en archeologische context van het plangebied, op basis waarvan een archeologische verwachting is opgesteld. Deze gegevens zijn middels een booronderzoek in het veld getoetst.

Op basis van het bureauonderzoek geldt een hoge verwachting voor vindplaatsen uit de Middeleeuwen en de Nieuwe tijd. Tijdens het veldonderzoek is een bodemopbouw aangetroffen bestaande uit sterk zandige en uiterst siltige klei (geïnterpreteerd als oeverafzettingen van de afgedamde Maas) naar beneden toe overgaand (60-100 cm -Mv) in sterk siltig zand met enkele kleilagen. In elke boring zijn archeologische indicatoren aangetroffen. De exacte datering van de vindplaats is niet met zekerheid te bepalen, maar kan worden geplaatst in de tijdspanne Middeleeuwen-Nieuwe tijd. Op basis van de resultaten van dit onderzoek wordt aanbevolen om in het plangebied aanvullend archeologisch onderzoek te laten verrichten. Geadviseerd wordt om dit vervolgonderzoek te laten plaatsvinden in de vorm van een proefsleuvenonderzoek. Vanwege de beperkte oppervlakte van het perceel kan er voor worden gekozen om tijdens het proefsleuvenonderzoek over te gaan in een archeologische opgraving als de resultaten daartoe aanleiding geven.

Een proefsleuvenonderzoek (IVO-P), met eventuele doorstart naar een opgraving behoort conform de KNA versie 3.3 plaats te vinden op basis van een Programma van Eisen (PvE). Dit PvE dient voor aanvang van het onderzoek te worden opgesteld door een senior-archeoloog en te worden geaccordeerd door de gemeente Aalburg.

1 Inleiding

1.1 Administratieve gegevens

- *type onderzoek*: een bureauonderzoek en verkennend booronderzoek
- *bevoegde overheid*: gemeente Aalburg
- *deskundige van de bevoegde overheid*: regioarcheologen programmabureau RWB
- *onderzoekskader*: omgevingsvergunning
- *datum veldonderzoek*: 12 november 2015
- *locatie (zie figuur 1)*:
  - *naam plangebied*: plangebied De Kroon 22a
  - *plaats*: Spijk
  - *gemeente*: Aalburg
  - *provincie*: Noord Brabant
  - *toponiem*: De Kroon
  - *kadastrale gegevens*: gemeente Aalburg, Sectie E, nr. 874
  - *oppervlakte plangebied*: 1220 m²
  - *oppervlakte geplande woning*: 250 m²
  - *oppervlakte geplande bijbouw*: 60 m²
  - *kaartblad topografische kaart Nederland 1:25.000*: 44F
  - *centrumcoördinaten (X/Y)*: 136.850/419.700
- *afbakening onderzoekszone*: straal van 500 m rondom het plangebied
- *ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer*: 3979307100
- *archeologisch beleid ter plekke*: bodemingrepen groter dan 50 m² en dieper dan 30 cm -Mv zijn onderzoeksplichtig.

1.2 Aanleiding en doelstelling

Op een bouwkaavel aan De Kroon 22a te Spijk is de bouw van een woonhuis gepland met aangrenzend bijgebouw (oppervlakte: 251,6 m²) en een losstaand bijgebouw (oppervlakte: 60 m²). Beide gebouwen worden mogelijk (ten dele) onderkelderd met een kleine voorraadkelder. Hiervoor is nog geen definitief plan. Dit onderzoek diende te worden uitgevoerd omdat realisatie van de plannen zou kunnen leiden tot aantasting of vernietiging van mogelijk aanwezige archeologische resten. Doel van het bureauonderzoek was het verwerven van informatie over bekende en verwachte archeologische waarden teneinde een gespecificeerde verwachting op te stellen. Doel van het veldonderzoek was het toetsen van die gespecificeerde archeologische verwachting en, indien mogelijk, een eerste indruk geven van de aard, omvang, datering, kwaliteit (gaafheid en conservering) en diepteligging van eventueel aangetroffen archeologische resten. Op basis van de onderzoeksresultaten en de aard en omvang van de voorgenomen bodemingrepen is vervolgens in hoofdstuk 4 een advies geformuleerd met betrekking tot eventueel archeologisch vervolgonderzoek.

De bodemingrepen die gepaard gaan met de geplande bouw zijn mogelijk bedreigend voor eventuele archeologische resten. In het kader van de Archeologische Monumentenzorg is conform de richtlijnen van de gemeente Aalburg een bureauonderzoek en verkennend booronderzoek uitgevoerd. Het doel van dit onderzoek was het verkrijgen van inzicht in de archeologische resten die in het plangebied verwacht worden, en de fysieke kwaliteit daarvan.

1.3 Onderzoeksvragen

Bureauonderzoek

- Hoe ziet de geo(morfo)logische en bodemkundige opbouw van het plangebied eruit?
- Welke gegevens met betrekking tot archeologische waarden zijn over het plangebied bekend?
- Wat was het historisch landgebruik van het plangebied, wat is het landgebruik nu en wat is de invloed daarvan op de (verwachte) archeologie en (bodem)gaafheid?
- Wat is de gespecificeerde verwachting ten aanzien van nog onbekende archeologische waarden in het gebied?

Verkennend booronderzoek

- Stemt de geo(morfo)logische en/of bodemkundige opbouw in het plangebied overeen met hetgeen op basis van het bureauonderzoek verwacht werd?
- Is de bodemopbouw in (delen van) het plangebied intact en wat zegt dit over de gaafheid van eventuele archeologische resten?
- Op welke diepte bevindt zich de archeologisch interessante laag/het niveau waarop archeologische resten bewaard zijn gebleven?
- Dient op basis van de resultaten van het veldonderzoek de gespecificeerde archeologische verwachting te worden bijgesteld?

Algemeen

- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventuele archeologische resten?
- Op welke wijze kan bij de planvorming met archeologische resten worden omgegaan?

1.4 Randvoorwaarden

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de normen van de archeologische beroepsgroep (zie artikel 24 van het Besluit archeologische monumentenzorg). De Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 3.3), beheerd door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; www.sikb.nl), geldt in de praktijk als richtlijn. RAAP beschikt over een opgravingsvergunning, verleend door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Archeologische perioden			
Tijdperk		Datering	
Recente tijd			
Nieuwe tijd	C	1945	
	B	1850	
	A	1650	
Middeleeuwen	Laat B	1500	
	Laat A	1250	
	Vroeg	D: Ottoonse tijd	1050
		C: Karolingische tijd	900
		B: Merovingische tijd	725
A: Volksverhuizingstijd		525	
Romeinse tijd	Laat	450	
	Midden	270	
	Vroeg	70 na Chr. 15 voor Chr.	
Prehistorie	IJzertijd	Laat	800
		Midden	250
		Vroeg	500
	Bronstijd	Laat	800
		Midden	1100
		Vroeg	1800
	Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	Laat	2000
		Midden	2850
		Vroeg	4200
	Mesolithicum (Midden Steentijd)	Laat	4900/5300
		Midden	6450
		Vroeg	8640
	Paleolithicum (Oude Steentijd)	Laat	9700
		Jong B	12.500
		Jong A	16.000
		Midden	35.000
		Oud	250.000

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

2 Bureauonderzoek

2.1 Methode

Het bureauonderzoek dient om op basis van verschillende bronnen inzicht te krijgen in de genese van het landschap, de bodemopbouw en de sporen die het menselijk gebruik in de loop der tijd heeft achter gelaten. Met behulp van deze gegevens wordt een gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld.

Voor de geraadpleegde bronnen wordt verwezen naar de literatuurlijst. Zie tabel 1 voor de dateringen van de in deze notitie genoemde archeologische perioden.

2.2 Geo(morfo)logie en bodem

Het plangebied is onderdeel van het rivierengebied in het noorden van de provincie Noord-Brabant. De basis van dit landschap bestaat uit zandige grindrijke sedimenten die door de (voorgangers van) Maas en Waal tijdens de laatste ijstijd zijn afgezet. In de loop van het warmere Holoceen (circa 10.000 jaar geleden) veranderde de uitgestrekte grindvlakte in een systeem van zandige stroomgordels met tussenliggende kleiige komgebieden waarin uitgestrekte moerassen ontstonden. De voortgaande sedimentatie en veengroei zorgden dat verlaten stroomgordels na verloop van tijd werden afgedekt. Door het indijken van de Maas vanaf de 11e eeuw werd dit dynamisch landschap geconsolideerd (Ellenkamp, 2015). Als gevolg van het ontwateren van het land begon het reliëf van de oude stroomgordels binnen het gebied door te schemeren. Dit is een gevolg van verschillen in klink van verschillende sedimenten. De zandige stroomgordels gingen ten opzichte van de komgebieden hoger liggen. Men spreekt dan ook over stroomruggen. De jong gevormde oeverwal van de afgedamde Maas ligt ook hoger in het landschap.

Het plangebied is gelegen op de zandige oeverwal van de afgedamde Maas (code: 3K25, geraadpleegd via Archis3), die vanaf 4020 BP door het gebied stroomde (Cohen & Stouthamer, 2012). In de ondergrond van het plangebied komen echter geen fossiele beddingzanden voor (figuur 2). Ook de bodem die in het plangebied voorkomt vormt een afspiegeling van de beschreven geomorfologie. Op de bodemkaart is het plangebied aangeduid als een goed ontwaterde kalkhoudende, lichtzavelige ooivaaggrond (code: Rd10A-VII, geraadpleegd via Archis3). De lichte zavels komen voor op de oeverwallen.

2.3 Archeologische gegevens

- *Gemeentelijke archeologische verwachting en beleidskaart (Ellenkamp, 2010)*: Het noordelijkdeel van het plangebied heeft een lage archeologische verwachting (zie figuur 4). Aan deze verwachting zijn geen restricties gekoppeld. Het zuidelijk deel van het plangebied behoort tot de zone historische bewoningskern en heeft een hoge archeologische verwachting. Aan deze

verwachting is het volgende beleid gekoppeld: bodemingrepen groter dan 50 m² en dieper dan 30 cm -Mv zijn onderzoeksplchtig.

- *Gemeentelijke cultuurhistorische waardenkaart (Ellenkamp, 2010)*: Op de gemeentelijke cultuurhistorische waardenkaart zijn direct ten westen en ten oosten van het plangebied historische boerderijen en waardevolle bomen afgebeeld (zie figuur 6).
- *Bekende archeologische monumenten en vindplaatsen volgens ARCHIS2*: In onderstaande tabel staan alle vindplaatsen binnen een straal van 500 m rond het plangebied opgesomd (zie ook figuur 4 voor de ligging van deze vindplaatsen).

AMK-nr.	waarde	complextyp	datering
3776	hoge waarde	nederzetting, onbepaald	Romeinse tijd-Middeleeuwen
waarneming	ligging	complex	datering
411624	500 m ten noordwesten	onbekend	Late Middeleeuwen: 1050-1500
253022	300 m ten noorden	onbekend	Romeinse tijd: 12 voor Chr.-450 na Chr.
253014	450 m ten oosten	onbekend	Late Middeleeuwen A: 1050-1250
37268	450 m ten zuidoosten	onbekend	Late Middeleeuwen: 1050-1500
37268	450 m ten zuidoosten	onbekend	Vroege Middeleeuwen B: 525-725
37268	450 m ten zuidoosten	onbekend	Romeinse tijd: 12 voor Chr.-450 na Chr.
37246	400 m ten westen	nederzetting	Late Middeleeuwen: 1050-1500
37246	400 m ten westen	nederzetting	Vroege Middeleeuwen D: 900-1050
37246	400 m ten westen	nederzetting	Romeinse tijd: 12 voor Chr.-450 na Chr.
411624	500 m ten zuidoosten	onbekend	Late Middeleeuwen: 1050-1500
440217	300 m ten westen	nederzetting	Late Middeleeuwen: 1050-1500
438407	400 m ten zuidoosten	onbekend	Nieuwe tijd: 1500-heden
441872	400 m ten noordwesten	akker	Nieuwe tijd: 1500-heden
440221	500 m ten zuidoosten	nederzetting	Middeleeuwen: 450-1500
440219	400 m ten westen	nederzetting	Late Middeleeuwen: 1050-1500
440227	300 m ten noordwesten	nederzetting	Middeleeuwen: 450-1500
440217	400 m ten westen	nederzetting	Romeinse tijd: 12 voor Chr.-450 na Chr.
438407	350 m ten zuidwesten	akker	Late Middeleeuwen: 1050-1500
440231	450 m ten zuidoosten	nederzetting	Middeleeuwen: 450-1500
438407	350 m ten zuidoosten	onbekend	Romeinse tijd: 12 voor Chr.-450 na Chr.
438407	350 m ten zuidoosten	onbekend	Middeleeuwen: 450-1500
253019	300 m ten zuidoosten	onbekend	Late Middeleeuwen: 1050-1500
253020	350 m ten noorden	onbekend	Late Middeleeuwen: 1050-1500
253020	350 m ten noorden	onbekend	Romeinse tijd: 12 voor Chr.-450 na Chr.
253021	350 m ten zuidoosten	onbekend	Late Middeleeuwen: 1050-1500
253021	350 m ten zuidoosten	onbekend	Romeinse tijd: 12 voor Chr.-450 na Chr.

waarneming	ligging	complex	datering
421320	600 m ten zuidoosten	nederzetting	Late Middeleeuwen: 1050-1500
421320	600 m ten zuidoosten	nederzetting	Nieuwe tijd: 1500-heden
425540	250 m ten zuidoosten	onbekend	Romeinse tijd: 12 voor Chr.-450 na Chr.
425540	250 m ten zuidoosten	onbekend	Vroege Middeleeuwen B: 525-725
426382	500 m ten westen	onbekend	Middeleeuwen: 450-1500
430985	--	nederzetting	Late Middeleeuwen: 1050-1500
440215	100 m ten oosten	nederzetting	Middeleeuwen: 450-1500
440221	500 m ten zuidoosten	nederzetting	Late Middeleeuwen: 1050-1500
440227	250 m ten noorden	nederzetting	Late Middeleeuwen: 1050-1500
440227	250 m ten noorden	nederzetting	Nieuwe tijd: 1500-heden
440229	500 m ten noordwesten	nederzetting	Late Middeleeuwen: 1050-1500

Tabel 2. Overzicht van de bekende archeologische monumenten en vindplaatsen rond het plangebied.

Uit tabel 2 blijkt dat in het gebied hoofdzakelijk vindplaatsen uit de Middeleeuwen voorkomen. De oudst bekende vindplaatsen dateren uit de Romeinse tijd. Ook uit de Nieuwe tijd zijn enkele vindplaatsen bekend, wat logisch is gezien de ligging nabij de historische kern. Circa de helft van de vindplaatsen heeft betrekking op nederzettingsresten. Van de andere helft is het complextype onbekend. Het betreft meestal losse vondsten (aardewerk).

- eerder uitgevoerd onderzoek in de omgeving volgens ARCHIS2: In onderstaande tabel staan alle vindplaatsen in de omgeving van het plangebied opgesomd (zie ook figuur 4).

onderzoeksmelding	type onderzoek	advies	ligging
37331	begeleiding	afgerond	Engelsestoof 18
20722	proefsleuven	onbekend	Engelsestoof 18
59878	proefsleuven	onbekend	Kerkverreweide
65446	proefsleuven	vervolg	De Kroon 12a en b
15916	booronderzoek	geen vervolg	Engelsestoof
20211	booronderzoek	begeleiding	Kerkverreweide en omgeving Perzikstraat
23646	booronderzoek	geen vervolg	Perzikstraat
23652	booronderzoek	deels vervolg	Kerkverreweide, fase 2
23828	booronderzoek	vervolg	Den Oudert
52714	booronderzoek	onbekend	Kerkverreweide
55665	booronderzoek	deels vervolg	Spijk en Wielstraat
44964	bureauonderzoek	vervolg	Maasdijk
55032	opgraving	afgerond	Kerkverreweide
53504	proefsleuven	vervolg	Kerkverreweide II

Tabel 3. Overzicht van eerder archeologisch onderzoek in en rond het plangebied.

- *Bekende archeologische gegevens uit andere bronnen*: meldingen archeologische vereniging. Er is een verzoek gedaan aan de archeologische vereniging Land van Heusden en Altena voor aanvullende archeologische gegevens. Tot op heden is geen reactie ontvangen.

2.4 Historische situatie

Op basis van een analyse van historisch kaartmateriaal (<http://www.watwaswaar.nl>) en de archeologische beleidskaart van de gemeente Aalburg (Ellenkamp, 2010) blijkt dat het plangebied deel uitmaakt van de historische lintbebouwing langs De Kroon. Het betreft een deel van het buurtschap Spijk. Wanneer het buurtschap exact is ontstaan is niet bekend. Op basis van de oriëntatie van de weg de Engelse Stoof, die haaks staat op de hoofdrichting van de buurtschap en daarmee geen rekening houdt met het verloop van de huidige Afdamde Maas, kan het om een oorspronkelijke oude kern gaan, van voor de middeleeuwse afdamming. Door intensieve bewoning ontstaan er vanaf de Middeleeuwen op deze locaties zogenaamde woerden of woongronden. Pas nadat de Maas zich naar verlegd had en bedijkt was, ontwikkelde zich de dijkneiderzetting die Spijk nu is. Het valt niet uit te sluiten dat delen van de oorspronkelijke nederzetting bij de verlegging van de Maas zijn opgeruimd. Resten daarvan zouden nog in de uiterwaarden verborgen kunnen liggen.

In het plangebied is in de 19e en 20e eeuw bouwland aanwezig dat deel uitmaakt van het poldercomplex het Spijk (zie figuur 5). Bebouwing is op kaartmateriaal van de laatste twee eeuwen niet aanwezig. Tussen 1916 en 1936 is aan de westzijde van het plangebied een sloot aangelegd.

2.5 Huidige situatie

Heden is het plangebied onbebouwd en in gebruik als grasland. In het westen en het oosten wordt het plangebied door een watervoerende sloot begrensd. Volgens de opdrachtgever is het plangebied opgehoogd met grond uit de ontgraven sloot. Dit is op het Actueel Hoogtebestand Nederland (www.ahn.nl) duidelijk weergegeven, de gronden ten oosten van de sloot liggen circa 15 cm hoger dan de omgeving. Binnen het plangebied is er sprake van een licht hellend reliëf, de westelijke helft (slootzijde) ligt circa 10 cm hoger dan de oostelijke helft. De gemiddelde hoogteligging van het plangebied is 1,95 m +NAP.

2.6 Toekomstige situatie

Op basis van het aangeleverde inrichtingsplan en na telefonisch overleg met de opdrachtgever/eigenaar (dhr. Skledar), is gebleken dat het plangebied (de bouwkevel) ingericht zal worden als een woonperceel. Er wordt een omgevingsvergunning aangevraagd voor het bouwen van een woonhuis met een aangrenzend bijgebouw en een losstaand bijgebouw. De overige grond op het perceel wordt ingericht als tuin.

Voor de te bouwen woning en de bijgebouwen bestaan nog geen gedetailleerde bouwtekeningen. De te verstoren diepte is nog onbekend. De resultaten van onderhavig onderzoek kunnen hierbij sturend zijn (aanpassen verstoringsdiepte aan de verwachte archeologie).

2.7 Gespecificeerde archeologische verwachting

Op basis van de bij het bureauonderzoek verzamelde gegevens is het mogelijk een gespecificeerde archeologische verwachting op te stellen ten aanzien van aard, ouderdom, diepteligging en gaafheid.

Aard en ouderdom

In het rivierengebied waren de zandige relatief hoog gelegen stroomgordels favoriete woonlocaties. Door intensieve bewoning van deze 'hoogtes' ontstaan er vanaf de Middeleeuwen op deze locaties zogenaamde woerden of woongronden. De natuurlijke ondergrond is hier door intensieve bewoning en o.a. de aanvoer van stadsmest nog verder opgehoogd. De naastgelegen komgebieden werden wel gebruikt (jacht/hooiland), maar waren veel te nat voor bewoning en beakkering.

Uit Ellenkamp (2015) blijkt dat in het rivierengebied, naast de beddinggordels, ook op de zavelige oeverwallen occupatie voorkomt. In dit licht kan men aan de oeverwal van de afgedamde Maas ook een grotere occupatiepotentie toeschrijven. Zoals gebleken uit § 2.2 ligt het plangebied op de oeverwal van de afgedamde Maas. Aangezien deze actief was vanaf 4020 BP, kunnen in theorie archeologische resten verwacht worden vanaf de Bronstijd. Oudere resten, zoals van de jager-verzamelaars zijn daarom niet te verwachten. Mede gezien de ligging in de historische kern, worden binnen het plangebied archeologische resten vanaf de (Late) Middeleeuwen verwacht. Deze verwachting stemt overeen met de veelheid aan vindplaatsen uit de Middeleeuwen en Nieuwe tijd in de omgeving.

Diepteligging

De archeologische resten kunnen direct aan het maaiveld verwacht worden. Wellicht zijn deze door het ophogen van het terrein afgedekt. Het afdekkingspakket is vermoedelijk 15 cm dik.

Fysieke kwaliteit

Uit het bureauonderzoek is gebleken dat het plangebied is ontgonnen voor de landbouw. Regelmatige landbouwkundige werkzaamheden resulteren meestal in een bouwvoor met een gemiddelde dikte van 30-40 cm. Eventuele archeologische resten zullen tot die diepte verstoord zijn. Met name grondsporen kunnen onder de bouwvoor nog bewaard zijn gebleven.

3 Veldonderzoek

3.1 Methode

Het inventariserend veldonderzoek (IVO) bestond uit een gecombineerd verkennend en karterend booronderzoek. De onderzoeksmethode voor het veldwerk is bepaald op basis van de resultaten van het bureauonderzoek (gespecificeerde archeologische verwachting) en het protocol inventariserend veldonderzoek uit de KNA versie 3.3 ('Leidraad inventariserend veldonderzoek deel karterend booronderzoek'). Het dient om de bodemintactheid in kaart te brengen en te achterhalen of er sprake is van een oude woongrond die duidt op langdurige bewoning.

Tijdens het veldonderzoek zijn vier boringen verricht in een grid van 20 x 20 (figuur 7). Er is geboord tot maximaal 2 m -Mv met een Edelmanboor met een diameter van 7 cm en een gutsboor met een diameter van 3 cm. De boringen zijn lithologisch conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989) beschreven en met gps ingemeten (x- en y-waarden). De Z-waarde is aan de hand van het AHN bepaald. Het opgeboorde materiaal is in het veld gecontroleerd op de aanwezigheid van archeologische indicatoren (zoals houtskool, vuursteen, aardewerk, metaal, bot, verbrande leem en fosfaatvlekken). Er zijn geen monsters genomen.

3.2 Resultaten

Geologie en bodem

In de boringen is een bodemopbouw aangetroffen bestaande uit sterk zandige en uiterst siltige klei (geïnterpreteerd als oeverafzettingen van de afgedamde Maas) naar beneden toe overgaand (60-100 cm -Mv) in sterk siltig zand met enkele kleilagen. In de top van de oeverafzettingen is een bouwvoor ontstaan. In de boringen 1 en 4 (zuidzijde) is onder het zandige oeverpakket (op circa 180 cm -Mv) sterk siltige, slappe komklei aangetroffen.

Archeologie

In alle boringen is in de top van de oeverafzettingen zowel houtskool als puin/verbrande klei aangetroffen. De archeologische indicatoren komen voor tot circa 60 cm -Mv.

Synthese

Uit het booronderzoek is gebleken dat in het plangebied de bodem intact is. In de top van de oeverafzettingen van de Maas zijn in alle boringen archeologische indicatoren aangetroffen (ARCHIS-vondstmeldingsnummer: 3980440100). Zowel ten zuiden (Kerkverreweide, onderzoeksmelding 23652) als ten noordoosten (De Kroon 12a/b, Van Dijk, 2016) van het deelgebied zijn in ruime mate archeologische sporen uit de Middeleeuwen en Nieuwe tijd vastgesteld. Op basis van deze gegevens in combinatie met de aangetroffen indicatoren, is te verwachten dat in het plangebied ook archeologische resten uit de tijdspanne (Late) Middeleeuwen-Nieuwe tijd

voorkomen. Resten uit een eerdere periode kunnen echter niet worden uitgesloten. Op basis van de verzamelde gegevens kunnen uitspraken worden gedaan over aard, datering en gaafheid van de te verwachten archeologische resten:

- *Aard*: Sporen van bewoning en perifere activiteiten. Behalve vondsten zijn ook grondsporen te verwachten.
- *Datering*: Op basis van de aangetroffen sporen in aangrenzende gebieden zijn resten vanaf de (Late) Middeleeuwen te verwachten. Resten uit een eerdere periode kunnen echter niet worden uitgesloten.
- *Gaafheid*: Het archeologisch niveau ligt direct onder de bouwvoor waardoor het kwetsbaar is voor bodemingrepen. Tijdens het booronderzoek zijn echter geen diepere bodemverstoringen dan de bouwvoor waargenomen. Op basis hiervan lijkt het archeologisch niveau waarop grondsporen zich aftekenen intact.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

De conclusies worden getrokken aan de hand van beantwoording van de onderzoeksvragen.

- *Hoe ziet de geo(morfo)logische en bodemkundige opbouw van het plangebied eruit?*
Het plangebied ligt op de zavelige oeverwal van de afgedamde Maas.
- *Welke gegevens met betrekking tot archeologische waarden zijn over het plangebied bekend?*
Rondom het plangebied zijn vooral archeologische vindplaatsen uit de Middeleeuwen en de Nieuwe tijd bekend, wat te verwachten is gezien de ligging nabij de historische kern. De oudste vindplaatsen dateren uit de Romeinse tijd.
- *Wat was het historisch landgebruik van het plangebied, wat is het landgebruik nu en wat is de invloed daarvan op de (verwachte) archeologie en (bodem)gaafheid?*
Het plangebied behoorde in het verleden en nog altijd tot de bouwlanden rondom de historische kern van Spijk. Naar verwachting zijn de bovenste decimeters omgezet in een bouwvoor en zijn eventuele grondsporen daaronder nog intact.
- *Wat is de gespecificeerde verwachting ten aanzien van nog onbekende archeologische waarden in het gebied?*
Gezien de ligging op de oeverwal van de afgedamde Maas die sinds de Bronstijd actief was, worden nederzettingsresten vanaf deze periode verwacht, maar hoofdzakelijk vanaf de Middeleeuwen, gezien de reeds bekende vindplaatsen in het gebied.
- *Stemt de geo(morfo)logische en/of bodemkundige opbouw in het plangebied overeen met hetgeen op basis van het bureauonderzoek verwacht werd?*
In het plangebied zijn zoals verwacht oeverafzettingen aangetroffen.
- *Is de bodemopbouw in (delen van) het plangebied intact en wat zegt dit over de gaafheid van eventuele archeologische resten?*
Onder een bouwvoor bleek de bodem intact. Dat betekent dat eventuele grondsporen naar verwachting intact zijn.
- *Op welke diepte bevindt zich de archeologisch interessante laag/het niveau waarop archeologische resten bewaard zijn gebleven?*
Aangezien de oeverafzettingen vanaf het maaiveld voorkomen, kunnen ook vanaf het maaiveld archeologische resten verwacht worden. Onder de bouwvoor zijn deze intact.

- *Dient op basis van de resultaten van het veldonderzoek de gespecificeerde archeologische verwachting te worden bijgesteld?*

In overeenstemming met wat verwacht werd op basis van het bureauonderzoek (hoge verwachting voor vindplaatsen uit de Middeleeuwen en Nieuwe tijd; zie § 2.3) is in het plangebied tijdens het veldonderzoek een archeologische vindplaats aangetroffen. De exacte datering van de vindplaats is niet met zekerheid te bepalen, maar kan hoogst waarschijnlijk worden geplaatst in de tijdspanne Middeleeuwen-Nieuwe tijd. De diepteligging van de vindplaats valt samen met de bovenkant van de oeverafzettingen direct onder de bouwvoor. Deze bevindt zich op 30-40 cm -Mv. Aangezien er in het plangebied geen bodemverstoringen zijn waargenomen die dieper reiken dan de bouwvoor, mag worden aangenomen dat het goed is gesteld met de gaafheid van de vindplaats. Over de conservering kan op basis van het booronderzoek geen uitspraak gedaan worden.

- *Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventuele archeologische resten?*

De exacte ingrepen zijn nog niet bekend. Maar aangezien intacte resten vanaf de onderkant van de bouwvoor verwacht worden, zijn ondiepe bodemingrepen reeds potentieel verstorend.

4.2 Aanbevelingen

Op basis van de resultaten van dit onderzoek wordt aanbevolen verstoring dieper dan 40 cm te voorkomen. Als dat niet mogelijk is, dan is verder onderzoek nodig om meer inzicht te krijgen in de aard en omvang van de verwachte archeologische resten. Aangezien grondsporen verwacht worden, is een proefsleuvenonderzoek daarvoor de geschikte methode. Dit om in een vroeg stadium over voldoende gegevens te kunnen beschikken op grond waarvan het bevoegd gezag (gemeente Aalburg) een besluit kan nemen met betrekking tot het al dan niet (geheel) opgraven van de vindplaats. Vanwege de beperkte oppervlakte van het perceel kan er voor worden gekozen om tijdens het proefsleuvenonderzoek over te gaan in een archeologische opgraving als de resultaten daartoe aanleiding geven.

Een proefsleuvenonderzoek (IVO-P), met eventuele doorstart naar een opgraving behoort conform de KNA versie 3.3 plaats te vinden op basis van een Programma van Eisen (PvE). Dit PvE dient voor aanvang van het onderzoek te worden opgesteld door een senior-archeoloog en te worden geaccordeerd door de gemeente Aalburg.

Literatuur

- Cohen, K.M. & E. Stouthamer**, 2012. *Digitaal basisbestand paleogeografie van de Rijn-Maas Delta*. Utrecht.
- Dijk, X.C.C. van**, 2016. *Plangebied De Kroon 12a en 12b in Wijk en Aalburg, gemeente Aalburg; archeologisch vooronderzoek: een karterend proefsleuvenonderzoek en opgraving*. RAAP-rapport 3024. Weesp.
- Ellenkamp, G.R.**, 2010. *Overvloed: een erfgoedkaart voor de gemeente Aalburg en Werkendam*. RAAP-rapport 2190. Weesp.
- Ellenkamp, G.R.**, 2015. *Plangebieden Wijk en Aalburg, gemeente Aalburg; archeologisch bureau- en karterend booronderzoek*. Raap-notitie (conceptversie). Weesp.
- Nederlands Normalisatie-instituut**, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.
- Roggen, R.**, 2015. *De Kroon 12a en 12b in Aalburg, een archeologisch vooronderzoek: karterend proefsleuvenonderzoek en opgraving*. Raap-notitie (conceptversie). Weesp.
- Stating Centrum & Stiboka**, 1990. *Bodemkaart van Nederland, 1:50.000; kaartblad 44 Oost Oosterhout*. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.
- Weerts, H., J. Schokker, K. Rijdsdijk & C. Laban**, 2006. *Geologische overzichtskaart van Nederland*. TNO Bouw en Ondergrond, Utrecht.

Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen

- Figuur 1.** Ligging plangebied (rood). Inzet: ligging in Nederland (ster).
- Figuur 2.** Ligging van het plangebied (rood) ten opzichte van de (fossiele) beddinggordels in het gebied (volgens Cohen & Stouthamer, 2012).
- Figuur 3.** Ligging plangebied (rood) op een uitsnede van de bodemkaart (Staring Centrum & Stiboka, 1990).
- Figuur 4.** Ligging plangebied (zwart) op een uitsnede van de archeologische beleidskaart met daarop de vindplaats- en onderzoekgegevens (geactualiseerd uit ARCHIS).
- Figuur 5.** Ligging plangebied (rood) op een uitsnede van de Topografische militaire kaart van omstreeks 1850.
- Figuur 6.** Ligging plangebied (rood) op een uitsnede van de gemeentelijke cultuurhistoriekaart.
- Figuur 7.** Boorpuntenkaart.
- Tabel 1.** Archeologische tijdschaal.
- Tabel 2.** Overzicht van de bekende archeologische vindplaatsen rond het plangebied.
- Tabel 3.** Overzicht van eerder archeologisch onderzoek rond het plangebied.
- Bijlage 1.** Boorbeschrijvingen.

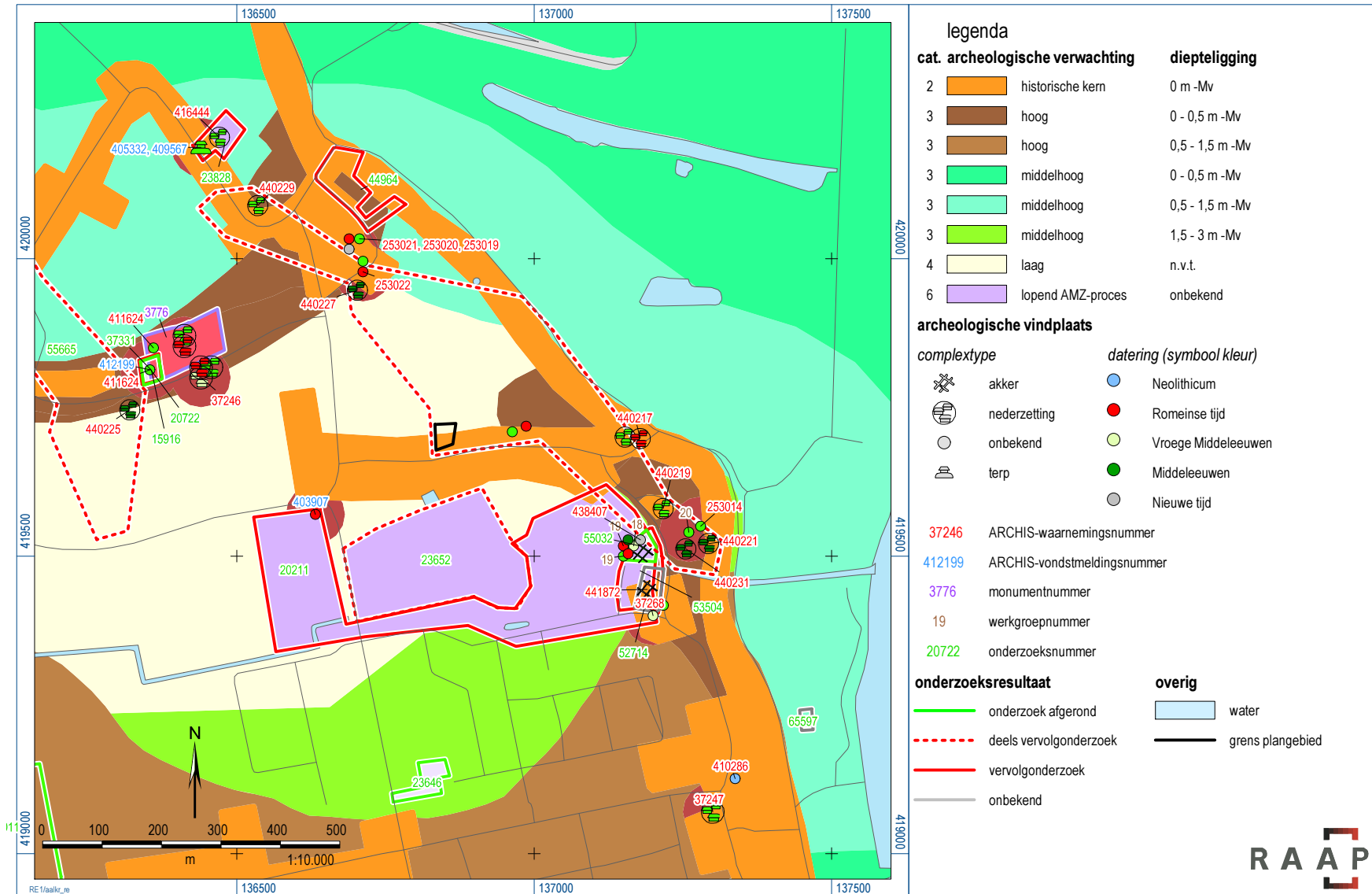
Figuur 1. Ligging plangebied (rood). Inzet: ligging in Nederland (ster).

Figuur 2. Ligging van het plangebied (rood) ten opzichte van de (fossiele) beddinggordels in het gebied (volgens Cohen & Stouthamer, 2012).

Figuur 3. Ligging plangebied (rood) op een uitsnede van de bodemkaart (Staring Centrum & Stiboka, 1990).

Figuur 4. Ligging plangebied (zwart) op een uitsnede van de archeologische beleidskaart met daarop de vindplaats- en onderzoeksgegevens (geactualiseerd uit ARCHIS).

Figuur 5. Ligging plangebied (rood) op een uitsnede van de Topografische militaire kaart van omstreeks 1850.

Figuur 6. Ligging plangebied (rood) op een uitsnede van de gemeentelijke cultuurhistoriekaart.

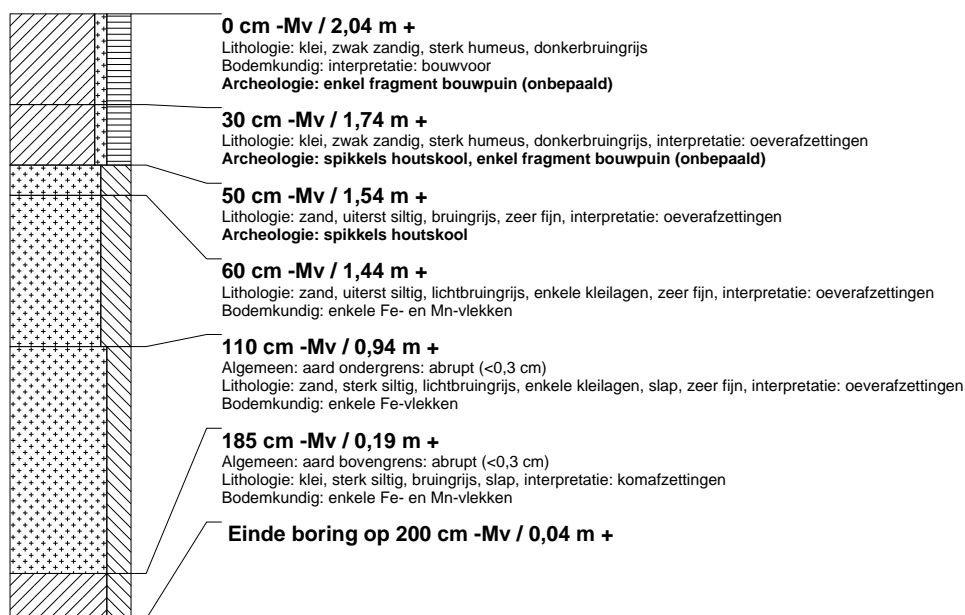
Figuur 7. Boorpuntenkaart.

Bijlage 1. Boorbeschrijvingen

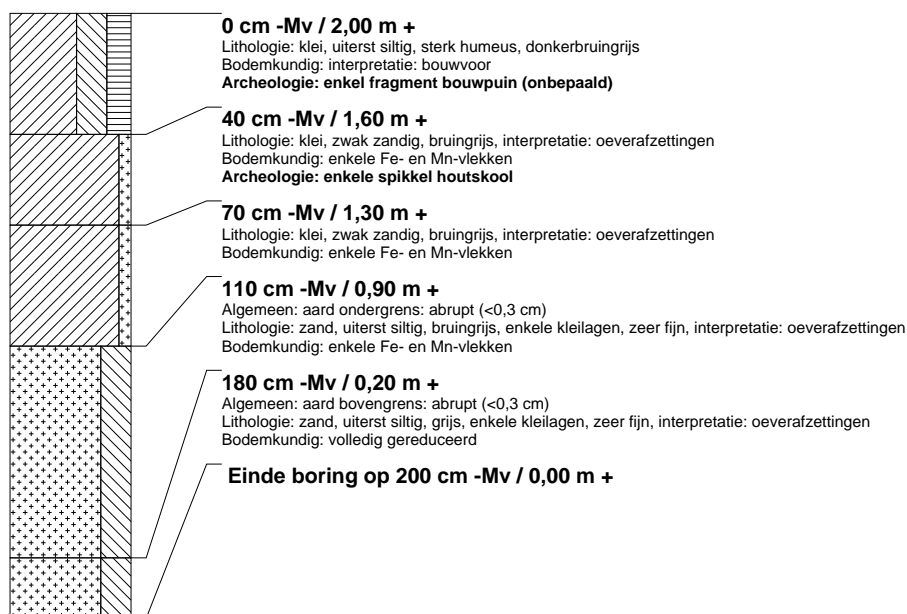
boring: AALKR-1

beschrijver: EG, datum: 12-11-2015, X: 136.836, Y: 419.689, hoogte: 2,04, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: kas, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Aalburg, plaatsnaam: Spijk, opdrachtgever: Skledar, uitvoerder: RAAP Oost

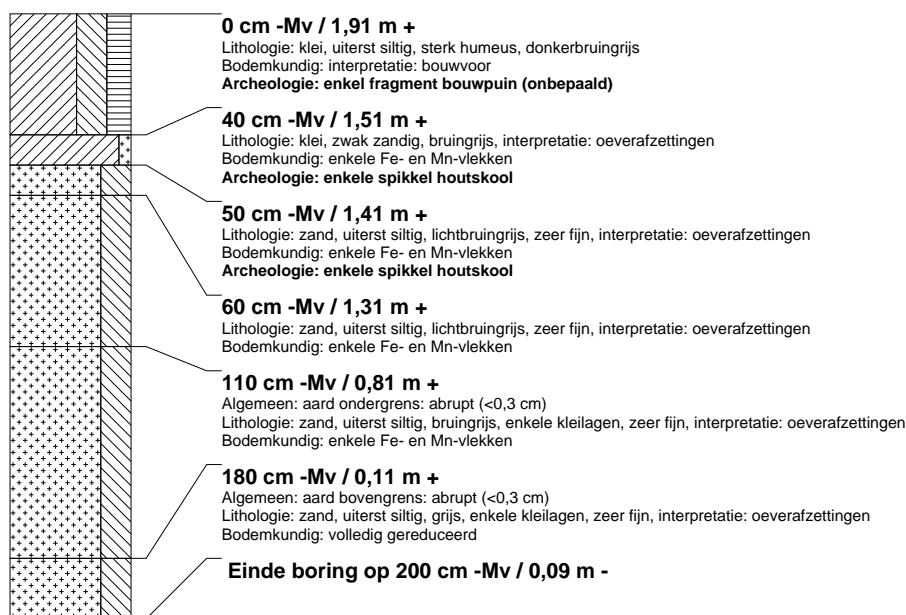
boring: AALKR-2

beschrijver: EG, datum: 12-11-2015, X: 136.837, Y: 419.710, hoogte: 2,00, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: kas, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Aalburg, plaatsnaam: Spijk, opdrachtgever: Skledar, uitvoerder: RAAP Oost

boring: AALKR-3

beschrijver: EG, datum: 12-11-2015, X: 136.855, Y: 419.710, hoogte: 1,91, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: kas, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Aalburg, plaatsnaam: Spijk, opdrachtgever: Skledar, uitvoerder: RAAP Oost

boring: AALKR-4

beschrijver: EG, datum: 12-11-2015, X: 136.854, Y: 419.692, hoogte: 1,90, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: kas, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Aalburg, plaatsnaam: Spijk, opdrachtgever: Skledar, uitvoerder: RAAP Oost

